

Právní dějiny na území Slovenska

Ladislav Vojáček

09

Vývoj uherského práva v letech
1848 – 1918

Periodizace

1. Revoluce 1848 – 1849
2. Bachovský absolutismus (1849 – 1860)
3. Období ústavního provizoria (1860 – 1867)
4. Rakousko-uherský dualismus (1867 – 1918)

Právo do rakousko-uherského vyrovnání

■ revoluce

- vytyčen (a neuskutečněn) požadavek kodifikace
- přijata řada zákonů

■ bachovský absolutismus

- zaváděny rakouské předpisy
(občanský zákoník /ABGB/, trestní zákony, horní řád /banský poriadok/)
- vedle toho však přežívalo staré uherské obyčejové právo
- Judexkuriální konference 1861

Přeměny na venkově a v zemědělství

- zrušení urbaniálních povinností (zák. čl. IX/1848) a urbaniální a odškodňovací patent (č. 51 a 52/1853 ř.z.)
- úprava komasace pozemků, rozdělení pastvin a způsobu obhospodařování vrchnostenských lesů (zák. čl. X/1848)
- zákon o otázkách rozhodovaných vrchnostenskými soudy (zák. čl. XI/1848),
- zrušení církevního desátku (zák. čl. XIII/1848)
- zrušení donační soustavy a aviticity (dedovizne; zák. čl. XV/1848)
- všeobecné zdanění (zák. čl. VIII/1848)

Judexkuriální konference 1861

- výsledkem Prozatímní právní pravidla
- tři zásady úpravy soukromého práva:
 1. zásadně platí feudální uherské právo
 2. při převodu nemovitostí platí ustanovení rakouského ABGB
 3. nadále platí i rakouské pozemkové právo (úprava pozemkových knih) a horní právo

Prameny práva po rakousko-uherském vyrovnání

- a) **právní obyčeje**
(zejména v občanském právu)
- b) **zákony**
- c) **decízie**
(= některá rozhodnutí královské kurie)
- d) **statuty**
(= normativní akty municipií a jiných samosprávných jednotek)

Zákony

- vydávané uherským sněmem a sankcionované panovníkem
- zejména snaha o kodifikace
- v občanském právu hmotném kodifikace neschválena

Kodifikace

- obchodní zákon z roku 1875
- směnečný řád 1876
- živnostenský řád 1872, 1884
- trestní zákon z roku 1878
- přestupkový zákon z roku 1879
- trestní řád z roku 1896
- úprava exekučního řízení z roku 1881
- občanský soudní řád z roku 1911

Decízie

- = některá rozhodnutí královské kurie
 - rozhodnutí o sjednocení práva
(speciální senáty pro unifikaci práva: senát pro občanské právo, senát pro pozemkové, urbaniální a komasační právo, senát pro obchodní, směnkové a konkursní právo, senát pro trestní právo)
 - plenární rozhodnutí
 - kvalifikovaná plenární rozhodnutí

Občanské právo hmotné

- kodifikace neschválena
- dílčí zákony
 - manželský zákon z roku 1894
 - zákon o státních matrikách 1894
 - zákon o občanské rovnoprávnosti z roku 1868
 - v roce 1874 se výrazně se zvýšila hranice plnoletost u žen (z 16 na 24 let)
 - zákony dotýkající se vlastnických poměrů

Zákony dotýkající se vlastnických poměrů

- úprava vlastnických a uživatelských vztahů k lesům a vodním tokům a plochám (zákony o lesním právu /1879/ a o vodním právu /1885/)
- úprava práva myslivosti (1872 a 1883) a práva rybolovu (1888)
 - = zrušení menších regálních práv
- vyvlastňovací zákony (1868, 1880, 1881)

Občanské právo procesní

- provizorní občanský soudní řád 1868
- zákon o řízení v bagatelních záležitostech 1877
- exekuční řád 1881
- řízení o pozůstalostech 1894
- zákon o sumárním řízení 1893
- řízení v obchodních věcech (vl. nař. 1875 a 1881)
- konkurzní řízení 1881
- novela občanského soudního řádu 1907
- občanský soudní řád 1911 + prováděcí zákon 1912

Trestní právo hmotné

- 1848 zákon o tisku a d.
- za neoabsolutismu rakouské předpisy
- zrušení tělesných trestů a věznění v okovech 1871
- zákon o zločinech a přečinech 1878
- přestupkový zákon 1879
- novelizace 1897 a 1908
- stíhání zahalečů a tuláků, trestněprávní ochrana úřadů, tiskový zákon, zákon o ochraně cti (1913 a 1914)

Trestní právo procesní

- přestupkové řízení
- řízení před okresními soudy
- Csemegiho koncept (Prozatímní pravidla 1872)
- trestní řád 1896
- rozšíření působnosti porotních soudů 1897
- souborná novelizace trestního zákona i trestního řádu 1908 (= podmíněné odsouzení)
- zákon o soudech mladistvých 1913
- po vypuknutí války zrychlené soudní řízení

Úřední sbírky zákonů a nařízení

- Corpus iuris Hungarici (1844 – 1846, 1896)
- Országos törvénytar (Zemský zákoník)
- sbírky nařízení